Број 23 У Новом Саду, у недељу 1. (14.) фебруара 1909. Година XLIV

»Застава« излази сваки дан двапут а та недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се 12 пот од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново!

XXI.

О новосадској народној забави — која је редовно на Три Јерарха — може се увек рећи која реч и то — лепа реч. Тако и ове године.

Далеко пре почетка није било ни једне непродате карте. А нови и нови гости долазили су. Многи су били задовољни и да стоје, али се умешала била већ и власт, те је и она пречила да се ико пушта у дворану, ко нема седишта. Требало је видети онај силан свет. Који су први пут дошли на ову народну забаву, били су занети већ оном непрегледном разноликом масом света. Било је свакојако преко 2 хиљаде душа.

* * *

На крају забаве догодило се нешто, чега није било у програму. Могло се видети: Како пада киша и како постаје снег

Програм је довршен око 11 сати. Трајао је скоро 3 сата. У дворани беше у онај мах силна запара. Тада је неко покушао да отвори мала врата која се могу употребити само онда, ако би се случајно догодила каква несрећа. Таквих врата има више. А неко је покушао да отвори она која су најближа позорници. Док је ј дан отварао споља, други су то пречили. И кроз узан отвор јурну у дворану, која је била препуна паре, хладна струја споља. Пара се у часу згусну и у оном крају дворане поче падати снег. Тамо даље, где је хладна струја, која продираше споља изгубила је већ јачу хладноћу, падала је за два три часка ситна киша.

Видело се сасвим лепо како се ствара у облацима снег и киша и они који су стајали у оном крају били су изненађени овим ретким призором.

Но то сведочи уједно, да у онако препуној дворани не треба да траје програм тако дуго. Или се мора пуштати у дворану много мање света. Јер оволика пара, каква се јуче развила у дворани од дисања толиких људи, опасна је по здравље.

* * *

Рећи ћу реч две о програму. О красном певању нашег певачког друштва „Невена“ и нашег ратарског певачког друштва, о говорнику на овој забави, не мислим говорити опширније. О њима је било већ толико пути речи у „Застави“. И госпођица Олга Тодоровићева која је и опет лепо одсвирала своју свирку иде у познате, јер смо је ове године на забавно-поучном селу слушали а слушали је недавно и другом приликом. Зар да понављамо што смо већ лепог рекли о њој?! Па и Косту Илића, члана Браниног позоришта слушали смо лане. Више му не можемо рећи но што смо му лане рекли. Општа је жеља да га видимо и до године.

* * *

Желео бих да речем две три о суделачима, које још нисмо видели и слушали у Н. Саду. Ту је на првом месту госпођа Лепосава Јовановићка нова чланица нашег народног позоришта.

Певала је две песме, управо четири, јер је морала додавати. Госпођа има леп, умиљат школован глас и пева с осећајем. Кад је певала „Песму Ружи“ видели смо је како се креће. Она при тој песми вади ружу из недара, гледа је, мирише и раскида лишће њено. Оно мало покрета госпођиних које смо овом приликом гледали, били су врло лепи и округли. Опште је мишљење да ћемо у госпођи Јовановићки имати не само добру певачицу него и добру глумицу.

* * *

Молско тамбурашко друштво „Лира“ под упрувом Јоце Млинковог, приказало се први пут у Н. Саду. Заслужило је да се прикаже. Тамбурашки збор је јако извежбан, свирка је изразита. Управитељ пева лепо а и кор се може похвалити. Ово се друштво труди да уметнички прикаже нашу народну песму и свирку, и може се слободно рећи да му је тешко наћи такмаца.

* * *

Не смем нипошто заборавити на играче. У програму је писало да ће играти коло: Ђура Маленчић из Сирига и Васа Јелкић из Новог Сада. Но Маленчић није могао доћи и послао је Душана Пејина да га замени. А уз то се јавио и трећи из Новог Сада.

Сваки је играо друкчије. Изгледало је као кад су се оно надигравали пред карловском црквом Ноја Коров из Карлова и Нова из Мола. Бачвани и Банаћани мал се не побише око тог, који је играч бољи. Бачванин је избацивао лепше „џомбе“. Говорили су да је Бачванин богатији у формама, али су код њега играле не само ноге, но и труп, па и глава. Банаћанин је играо правилније. Труп се не миче, играју само ноге и оне се никад не криве.

Тако је играо и сад Банаћанин — Душан Пејин. Потпуно правилно, а лепо, лако, да је све занео. Требало је гледати и његове џомбе, (кад усред игре састави ноге). Када ноге једва додирују земљу.

И Васа Јелкић из Нов г Сада је ванредан играч. Његовој лакоћи и његовим разноликим формама не може се ништа замерити. Само му је начин играња други. Код њега игра и тело, а и ноге не заузимају увек правилан положај.

Трећи играч Славко тамбураш из Новог Сада, играо је управ циганско коло Његова лакоћа и бујност подсећа управ на вихор; у њега је било највише ватре, али је он сав играо, па лупао рукама и о колено и пете.

Нису били свакидањи играчи, које смо гледали. Сваки је је имао свога. Али је победу однела правилна и опет лака и лепа игра Душана Пејина из Сирига.

Њега су изазивали да игра по други пут. И онда је одиграо „велико банатско (јуначко) коло). Одиграо га је онако, како је то можда једино покојни поп Пера из Башахида умео одиграти. Кад је играо по други пут, друго му се срце разиграло; на игранци и треће. — Кад-кадје подвикнуо: „Овако је у Сиригу“.

Ако је тако — лепо је. Наш народ поштује добра играча канда још више но добра певача. Па и овом приликом све беше зането лепом игром наших играча на овој забави.

Девојке су ипак нашле једну извесну Сирижану Душану Пејину. И то велику. Ожењен је. А макар их је стотину питало: Је ли ожењен?

Сремци нису имали овог пута свог играча. Али их је било доста и обећали су, да ће до године послати некога, ко ће показати како Сремци играју коло и да ће надиграти и Банат и Бачку. Да видимо!

Нека остане нешто и за до године. Са забавом од ове године, као и увек до сад, ми смо задовољни.

Проговорило је и Карлово.

Карлово 29. јануара.

Данас је одржана ванредна скупштинска седница, и први предмет је био повереница српској народној радикалној странци, која је од 1902 г. узеле у своје руке управу у српској народно-црквеној автономији и срећно је до данас у својим рукама одржала. Цела околина је упрла своје очи у Карлово, чекала Србе Карловљане, да и у овој ствари, као и до сада увек у српским народним стварима, изрекне прву реч, јер је реч Срба Карловљана била увек одсудна за сву околину.

Зашто је ова повереница изостала тако дуго, томе су други, незнатни узроци, а данас је Карлово рекло своју значајну реч.

Већ од дужег времена наших пар алмажана дагли реп, па подвикују, како је у њиховим рукама Карлово, како су поп Пејић и Милан Попов, учитељ, „богови“ у Карлову, а данас им Карлово рече: „цоки, марш даље“: Да сте видели оно одушевљење, када је г. С. Цуцић (баца) устао па у јасним потезима, биранима речима, изнео рад српске народне радикалне странке, када је наглашаво најважније тренутке у томе деловању, када је тумачио и објашњавао значај манастирске уредбе и велике последице њене; када је духовито изнео нерад бивших управа да очувају српски народна добра, и колико је радикална странка имала муке и труда, да отпочне борбу да очува српски манастир Ходош и бечинску кају, и како је велике успехе у тим стварима постигла; и када је так изнео и нагласио онај огромни успех, што га је српска народна радикална странка постагла, када је избором Лукијана Богдановића за патријарха дошла дотле да цео српски народ види, како и његове духовне поглавице, српски епископат, руку под руку иде са српским народом у борби за његово име, његову цркву, његову српску школу. Једно громогласно: живели радикали! био је одјек овим паметним, одушевљеним речима. Како покуњише носеве наше алмажанске скутоноше, када чуше одушевљену реч наших свесних Карловљана!

Једва, устаде ријаст Милан Попов, тај „бог карловљански“, и износи протупредлог, али шта и како, ни сам не уме де рећи. И за његов протупредлог гласаше свега тројица: његов рођени брат Алекса Попов, његов стриц Нова Попов и у жељи „председник“ црквене општине Миланко Весков и више нико. Чак ни Пејић, који се истицао као глава, као „скоруп“ памети карловљанске, и који се са својом десном руком, Миланом Поповим, учитељем, почео кочоперити против повереница радикалној странци, није смео гласати против повереница, него се „мудро“ повукао и свога у свему „брата у терпљенију“ оставио на цедилу. Бадава беше све њихово бацакање против радикалне странке, бадава њихово омаловажавање рада већине саборске, бадава њихово потцењивање епископске одлуке у одбрани српскога народа, српске цркве и школе, јер је српски народ карловљански насупрот свих њихових лажи громогласно кликнуо: Одобравамо рад српске народне радикалне странке! Живили радикали!

Ето тако смо ми дали повереницу српској народној радикалној странци и њеноме раду.

Србин радикал.

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Аустроугарска и Турска.

Преговори између Аустроугарске и Турске одмичу врло споро. Јуче је стигао у Беч записник о споразуму са изменама турске владе и сада у Бечу проучавају те измене и треба да одлуче, да ли их при-

мају или ће нешто и они мењати. Тада ће записник о томе поново натраг у Цариград, из Цариграда у Беч и тако све дотле док се не постигне коначан споразум. А кад ће то бити неда се предвидети. У Бечу се тешe, да је споразум између великог везира и посланика Палавичинија одавно постигнут, само велики везир мора да одлаже потписивање записника због бојкота, кога не може да угуши. Као да бојкот не би сам од себе престао, да дође до споразума. Бојкот међутим непрестано траје и сами бечки листови признају, да се за сада не може ни помишљати, да ће бојкот престати. Па и „ре довни“ ток преговора имаће штете због наступеле кризе у крилу турске владе.

Криза турске владе

До кризе турске владе дошло је, по „Танину“, због несугласица између великог везира Ћамил паше и војног министра. Велики везир се мешао у делокруг војног министра, што овај није хтео да трпи и стога је поднео оставку. На њега хоће да се угледају и министар финансија и министар унутрашњих послова. Са великим везаром су уопће, кажу, не задовољни и младотурци и његови министарски другови због самовоља му. Младотурци држе, да ће велики везир Ћамил паша морати пасти и они раде на томе. Као наследник му се спомиње Сајид паша и Хилми паша.

Из Србије

Министар војни генерал Живковић, који је као што је познато, био поднео оставку, остаје и даље на своме месту. Његов останак на челу војног министарства сматра се као победа оних странака, које су расположене за рат.

Међу странкама је углављен споразум, да Народна Скупштина усвоји и најновији предлог министра Живковића у ствари накнадног кредита за наоружање.

Будимпештански и бечки листови имају извештаје, да се Србија заиста и даље оружа. У Солун је јуче поново стигло 975 товара са ратним приборима за Србију. Турска је влада већ дозволила, да се та пошиљка пренесе у Србију.

Турска и Русија

Турска влада је у начелу усвојила предлог руске владе, а ова у начелу усваја предлог турске владе. Разлика је између оба предлога, што Турска тражи у име отштете од стране Бугарске 150 милијона франака, а Русија даје само 120 до 125 милијона франака. Ради те разлике морају се водити преговори.

Турска шаље војску на бугарску границу.

Из Цариграда јављају, да су ондашња два коњичка пука добила заповест, да одмах иду у Једрене. Одавде ће према бугарској граници.

Дијете Васице, припази се ударише те руда!

Морадосмо се грохотом насмејати, и ако нам у овим по Српство тужним данима није до смеја. Питаћете, ко нас то натера на смеј? А и ко би други, него „наше дете“ Васица!

Узмите 17. бр. Србобрана од ове год. па прочитајте саопштење са конференције делегата у Будимпешти. Ту ћете наћи и ово:

„Прочитано је и писмо заступника Вукадиновића, који јавља, да његови изборници захтевају наставак борбе и да је у оном котару српска радикална странка морала узмаћи. Писмо је са задовољством примљено на знање“

Да је ово писмо „наше дете“ Васица, пре него што га је послао, дао својој жени Салики, да га прочита, она би му без сумње као паметна жена — Чивуткиња одговорила, да је боље да седи с миром, него да прави шалу сам са собом Али, он то није учинио, него је то писмо упутио међу оне, који своје умне „пајацлуке и пурцлпауме“ у Пешти извађају те их својој лаковерној публици у Хрватској и Славонији представљају као неку „дивовску борбу„ пуну „духа, разбора и смишљености.“ Само тако неозбиљно друштво, које не зна како да изађе из магле, у коју као гуске утрчаше, могло је са „задовољством“ на знање узети писмо једног Васице!

Дакле српска радикална странка је морала узмаћи?! Пред ким? Не смејте се! Пред Васицом!

А познајете ли ви људи то „наше дете“ Васицу? Да вам га са две три речи прикажем: Без духа, без воље, где га гурнете ту остане! Ето то вам је тај делија, пред ким треба да је узмакла српска радикална странка! Радикала српских дакле у хртковачком изборном срезу више нема! Е па лепо. А нашто онда захтев бирача Васичиних за наставак борбе? Против кога? Против радикала Дакле има их још!

И мудри чланови конференције место да су призвали дете Васицу те му „фиргазом“ попретили, ако још така детињаста писма успише, они „са задовољством“ то писмо узимају на знање. Е бадава, је су „озбиљни“ политичари кад они у овим тако озбиљним временима, немају друга посла већ читају и одушевљавају се једним детињастим послом „нашег Васице“!

Сад је дабоме на реду писмо Чучковића и извештај о њему, и тако редом наставак, „дивовске борбе“ хрватско самосталске коалиције. -- Да смо весели!

Него чуј Васице дијете.

Млад си, зелен си, али упамти, да није добро истрчавати, пред руду, хоће да удари! А за српску народну радикалну странку у хртковачком, као и у свима другим срезовима, знај да пред бољим момцима не узмиче а не пред тобом и онима којима си писао. Живи били па видели *Србе радикале!*

Поверенице

срп. народној радикалној странци

Из Г. Св. Миклуша добијамо ове редове: Наша српска православна црквена опћина је још у својој новембарској скупштинској седници једногласно решила, да извјави поверење посланичком клубу српске народне радикалне странке на нашем народно-црквеном сабору. Како наша опћина још није уврштена међу оне свесне опћине, које су дале повереницу српској народној радикалној странци, молимо вас, да је уврстите.

*

Дероње 23 јануара. Наша народна црквено-школска општина у ванредној својој скупштинској седници од 22. јануара о г. једногласно је закључила да се придружи повереници новосадске православне црквено-школске општине. Изразила је једнодушно неограничено своје поверење већини српског народно-црквеног сабора односно посланицима српске народне радикалне странке, на мудром и родољубивом им раду око унапређења цркве, школе и фондова наших.

Одбијени приговори

Загребачки банski сто одбио је приговоре бранитеља оптужених велеиздајника као неоснноване. И потврдио је оптужницу државнога тужитеља у целости. Сад више нема никаквих запрека за брзо одређење главне расправе. Како се говори главна расправа биће одређена за 1. март по новом календару.

Нечувена полицијска ревност.

Загребачки листови јављају, да су „Српска Штампарија“ и „Дионичка Тискара“ у Загребу добиле ових дана један допис загребачке полиције У њему се каже, да ће им се одузети право обрта (по некоме патенту из год. 1854.) ако и даље буду штампале новине, које како произлази из оптужнице државнога одветника заступају велеиздајничку струју.

Страданије једнога шегрта.

Пишу из Ђулафехервара: Већ неколико месеци влада у Ердељу страшна зима. Није дакле никакво чудо, што је вукове (курјаке) натерала глад, да изиђу из својих шумских склоништа и да се скитају по околини градова и села, не би ли нашли штогод, чим би уталожили глад. У прошли уторак десила се сиромашном шегрту Стевану Грози велика неприлика са курјацима. Он је шегрт у Алвинцу, а родитељи му станују на путу између Алвинца и Ђулафехервара. Тога дана пошао је сиромашан шегрт у госте својим родитељима Ниједанпут опази на своје велико запрепашћење, како му се приближују два грдна курјака, који су изишли из некаквога грма крај друма. Сва срећа, што се крај друма десило једно дрво и сирома шегр брзо се успужа на њега. Но курјаци су стојали испод дрвета, гледали у њега својим гладним очима, и нису показивали ни најмање воље да га оставе. Које од великог страха, а које од страшне хладноће, сирома шегрт наједанпут се оклизне са гране, на којој је седио. И био би пропао, да је пао доле на земљу, али му се великим случајем закачи одело за другу грану и он остаде висећи између неба и земље. Дуго се патио у том положају, док није од некуд нанела туда срећа друмара, који испали неколико метака из пушке. Курјаци се разбегну и тако се сирома шегрт спасао. Кад га је друмар скидао са дрвета, сирото дете било је већ сасвим измучено од самртнога страха. —

Време.

Према телеграфском извештају од 13. фебруара може се очекивати хладно променљиво на југу снег.

Брзојави „Застави“.

Стигли 31. јануара.

Векерле у Бечу.

Беч. Министар председник Векерле отпутовао је у Беч. Сутра ће бити примљен од краља а затим ће се саветовати са министром спољних послова.

Угарски сабор.

Будимпешта Сви су министри присутни осим Кошута. Члан пучке странке Беницки напао је председника Јусте, а чланови мађарске независне странке бурно су клицали Јусту.

Догађаји на Балкану.

Беч. Већ се отпочети кораци код страних сила да Аустро-угарска добије мандат да окупира Србију (?!) ако српске чете упадну у Босну.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Васа Петровић

из Шаланке положио је зидарски испит и добио диплому. С тим се препоручује српским општинама да прима прављење нацрте трошковника за зидање, по врло умереној цени 137 1—8

За моју
шпецерајску и кратке робе трговину потребујем
млађег помоћника
који може 1. марта п р оступити
Ненад Клаић
Ђала
135 1—2 Torontál megye.

КУЋА
у Голубијево улици продаје се врло јефтино.
Ближа извешћа код
Браће Шварц
Нови Сад Рабња пијаца бр. 12.
Ту се може добити скоро нов апарат за точење пива по јефтину цену. 136 1—6

ЖЕЛИМ МОЈУ
шпецерајско-колонијалну
И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНУ
ПРОДАТИ.
Иста постоји већ 15 година на пијаци са дозволом трафике и пића. Радња твоши годишње преко 6 вагона брашна Продаје се по повољним условима. — Потребујем уједно и **два шегрта и млађег помоћника.**
Д. НЕНАДОВИЋ
138 1—3 у Инђији

На продају
Вршаћа машина
8 коња јака са целом компетенцијом, сама иде (Selbstwanderer) фабрични, сламом се ложи, најновија система, нова, само 30 дана радила, фабрикат Hoffherr & Schranz, може се добити на 10 година отплате.
Обратити се може на
Jenő Lederer
Нови Сад, Кошутова улица 58.
65 1—4

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.